

БЪДЕТЕ ВОДАЧ НА ДЕТЕТО СИ

Когато синът ми беше на 1 година, прочетох книгата „Как да говорим така, че детето да слуша – и да го слушаме така, че да говори“. (През цялото време се позовавам на нея в книгата, ако това е някакъв знак за ефекта, който е имала и продължава да има върху мен.)

Най-ценното за мен беше това, че осъзнах, че ролята ми на родител не е да се спускам да решавам всеки проблем на децата си. Вместо това трябва да сме до тях, за да ги подкрепяме, да бъдем техен коректив или сигурното им място, където могат да разкрият всички разочарования, които са преживели през деня си.

Това е невероятна промяна. Огромна тежест, която пада от плещите ми. Ние сме водачи на децата си, засаждаме семенцата, но ги оставяме сами да пораснат. Ние сме тяхната опора, стояща на заден план, и помагача само толкова, колкото е необходимо, и възможно най-малко.

Един водач:

- дава пространство на детето само да се справи;
- е на разположение, когато е нужен;
- е почтителен, нежен и ясен;
- ще помогне на детето да поеме отговорност, когато е нужно;
- ще осигури безопасна, богата среда за изследване;
- изслушва;
- отзовава се, вместо да реагира.

Не бива да бъдем шефът, който раздава заповеди, командва и учи детето на всичко, което то трябва да знае. И не бива да бъдем негов слуга и да вършим всичко вместо него.

Може просто да бъдем негов водач.

ИЗПОЛЗВАЙТЕ ДОМА СИ КАТО СВОЙ ПОМОЩНИК

Точно както Монтесори учителят използва средата в класната стая като помощник-учител (вижте втора глава), ние можем да аранжираме дома си така, че да ни бъде от помощ. В четвърта глава говорихме подробно как да направим това, но бих искала да обърна внимание на някои от тези идеи и тук, за да илюстрирам как промените, които правим, за да подкрепим детето си, подкрепят и нас.

Когато сме изморени, можем да потърсим начини домът ни да свърши повечето от работата вместо нас. Ето някои примери за това:

- Винаги когато правим вместо детето си нещо, което то би могло да свърши и само, можем да направим малка промяна, така че да успее да се справи без помощ – и в крайна сметка да снемем известен товар от плещите си. Например можем да сложим лъжица в кутията със зърнената закуска, за да може само да си я сипва на закуска. Ако събаря всички салфетки на земята, може да потърсим начин да оставяме по няколко салфетки на чинията му и да държим кутията с останалите извън досега му. Вариантите са толкова, колкото успее да роди въображението ни.
- Ако осъзнаем, че често повтаряме „не“, можем да потърсим начини, да променим средата.
- Ако установим, че детето е прекалено зависимо от нас, можем да намерим начини да включим в ежедневието си ритъм неща, които да прави самостоятелно.
- Ако забележим, че отделяме много време за подреждане, можем да намерим начин да ограничим броя на играчките. Можем да подберем по-внимателно кои от тях да оставим, като наблюдаваме към кои от тях детето ни вече не проявява интерес, или да потърсим как да му помогнем да надгради уменията, които са му нужни да подрежда само след себе си.

БЪДЕТЕ ЧЕСТНИ

Децата ни възприемат повече, като ни наблюдават, отколкото като им казваме как да се държат, затова трябва да бъдем пример за честност за тях. Трябва да ги научим, че честността е важна морална ценност в нашия дом. Без благородни лъжи.

Бих казала, че повечето хора си мислят, че са честни. И все пак малките благородни лъжи са често срещано явление:

- *Каж ми, че говоря по телефона.* (Когато не искаме да говорим с някого.)
- *Какво мисля за прическата ти ли? Страхотна е.* (Когато изобщо не мислим така.)
- *Нямам никакви пари в мен.* (Когато някой на улицата ни поиска пари.)

Вместо това бихме могли да кажем:

- *На нежелан телефонен разговор: В момента съм уморен. Мога ли да ти се обадя утре?/Можеш ли да ми изпратиш имейл?*
- *За нечия нова прическа: Явно много ти харесва.*
- *На човека на улицата: Не и днес – късмет или Мога ли да ти купя някакви плодове от магазина?*

В действителност е много трудно да бъдеш любезен и честен. Това е нещо, за което трябва да се стремим да бъдем пример.

ПОЕМАЙТЕ ОТГОВОРНОСТ ЗА ЖИВОТА СИ И ИЗБОРИТЕ, КОИТО ПРАВИТЕ

В живота има много трудности или предизвикателства, които не можем да променим. Но можем да си дадем сметка, когато някои от главоболията в живота ни са в резултат на изборите, които сме правили.

Ако сме избрали да живеем в къща с градина, тя ще се нуждае от поддръжка. Или ако сме избрали да живеем в космополитен град, това ще означава, че наемите са високи. Или ако искаме нетрадиционна форма на обучение за децата си, това може да струва пари. Не е нужно да променяме своите избори. Всъщност

ние сме късметлии, че изобщо можем да правим такива. Можем да отговаряме за решенията си и за произтичащите от тях отговорности.

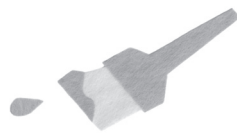
Можем също така да бъдем пример за децата си как да приемат отговорността за изборите, които правят, като коментираме на висок глас, когато се сблъскаме с дразнеш проблем. *Влакът пак закъснява! Благодарен съм, че живея в град с обществен транспорт, но днес нямам много търпение. Следващия път можем да тръгнем по-рано.* Можем да се наблюдаваме безпристрастно от страни, за да си дадем малко пространство, за да се успокоим, да сменим гледната си точка.

Можем да изхвърлим всички „трябва“ от живота си и да правим само нещата, които искаме. *Трябва да изгладя тези ризи. Трябва да сготвя вечерята на децата. Трябва да ѝ се обадя. Трябва повече да внимавам с децата си.* Може да ви звучат сякаш съм против това да се готви вечерята или да се обръща внимание на децата. Всъщност това, което имам предвид, е, че готвим вечеря, защото искаме да осигурим питателна домашно приготвена храна за децата си. Направете този избор. Казвам, че обръщаме внимание на децата си, защото искаме да израснат с чувство за сигурност и че са приети. Направете и този избор свой.

Винаги когато кажем „трябва“, можем да си помислим дали това е важно за нас. В противен случай можем да проявим креативност и да го променим.

Можем да решим кое е важно и да го запазим. Като поемаме в ръце собствения си живот и собствените си решения, ние управляваме посоката на кораба, наречен наш живот, а не просто дърпаме безсмислено въжетата срещу вятъра.

УЧЕТЕ СЕ ОТ ГРЕШКИТЕ СИ

Когато допуснем грешка, ни е много лесно да обвиним някого или нещо за това. Например детето ни ни е подлудило и сме загубили самообладание или картата не е била ясна и сме объркали пътя.

Така както поемаме отговорност за решенията си, така трябва да носим и отговорността за грешките си. Ще има дни, в които няма да имаме достатъчно търпение. Когато бъркаме нещо. Когато разочароваме детето, партньора или себе си.

Това, че правим грешки, означава, че имаме възможността да се извиним и да помислим какво бихме могли да направим вместо това.

Винаги мога да кажа на детето си (или на когото и да било друго): *Много се извинявам. Не биваше да... Можех да кажа/направя...*

Това е много по-важен пример за детето ни, отколкото да обвиняваме някого друго. Така то вижда, че се учим от грешките си и винаги се опитваме да направим по-възпитания избор. Както и че никой, дори и родителите му, не е идеален.

ПРАЗНУВАЙТЕ ПОСТИГНАТОТО

Понякога сме толкова заети да правим нещата по-добри, че забравяме да погледнем в настоящето. Знам, че забравям да признавам и приемам къде се намирам в момента, докато се стремя да науча повече и да бъда по-добър пример за детето си.

Често забравяме да си кажем: *Правим достатъчно. Даваме най-доброто от себе си.*

Предпочитам да си представям, че ние сме чаши, пълни догоре с вода. И не търсим някой друг, който да ни напълни – партньора, децата ни, ние самите, – пълни сме такива, каквито сме.

Това ми дава огромно чувство на облекчение. И не значи, че ще спра да се уча и да се усъвършенствам, а просто, че се чувствам добре такава, каквата съм днес. Означава, че смятам, че мога да съм по-полезна за хората в живота ми, включително и за децата си.

Също така обичам да гледам на децата като на пълни чаши. Те правят всичко възможно с телата, които имат днес. Ние можем да ги подкрепяме, без да се разочароваме от тях или да им се ядосваме.

САМООСЪЗНАВАНЕ

За да бъдеш такъв родител, е необходимо да имаш пълна самоосъзнатост. В обученията по Монтесори това е част от самонаблюдението.

Ние трябва да **осъзнаваме кога границите ни са на път да бъдат преминати** и да намираме начин да ги отстояваме – с доброжелателност и яснота. Ако оставим една ситуация да ескалира и се нервирате, тогава е почти невъзможно спокойно да се намесим и да дадем ясни насоки.

Хубаво е да имаме граници. Това е част от самоосъзнаването и осъзнаването на нуждите ни, както и балансирането им с нуждите на децата и останалите членове на семейството ни. (Вижте девета глава за това как да работим заедно с другите.)

Когато усетим, **че в нас се поражда раздражение**, можем да започнем да се наблюдаваме. Дали ни разстройва проблемът на детето ни? Дали ни напомня за нещо, което не харесваме у себе си?

Можем да отстъпим назад и да погледнем обективно или да си го запишем, за да помислим върху това по-късно, когато сме се успокоили. Можем да проявим състрадание към себе си и да видим кои от потребностите ни не са задоволени (например нуждата от свързаност или от грижа), и да помислим за начини да ги удовлетворим.

Тогава можем отново да се върнем и да бъдем водачът, увереният лидер, скалата, която детето ни има нужда да бъдем.

НЕ СПИРАЙТЕ ДА СЕ УПРАЖНЯВАТЕ

Всички идеи в тази книга имат нужда от практика. Да се отнасяш така с детето си е като да учиш нов език и изисква много практика.

Аз все още се упражнявам, а децата ми вече са пълнолетни хора и работят като Монтесори учител от години.

Но с всеки изминал ден става все по-лесно и свойствено.

Детето, което се развива хармонично, и възрастният, който се самоусъвършенства редом с него, са една вълнуваща и притегателна картина... Това е съкровището, от което се нуждаем днес – да помагаме на детето да бъде независимо от нас и да проправя пътя си само, а в същото време да получаваме като дар от него надежда и светлина.

Д-р Мария Монтесори, „Образование и мир“ (*Education and Peace*)

ЗА УПРАЖНЕНИЕ

1. Какво дава център на деня ни? Щастливи ли сме? Задоволени ли са потребностите ни?
2. Можем ли да присъстваме по-пълноценно? А да забавим темпото?
3. Можем ли от шеф или слуга на детето си да се превърнем в негов водач?
4. Можем ли да използваме дома си така, че да ни спести малко работа?
5. Обвиняваме ли другите за състоянието на нашия живот? Можем ли да поемем отговорност за изборите, които сме направили? Или да ги променим?
6. Можем ли да празнуваме това, което сме днес?